

Handelingsprotocol voor een club-API

Een handelingsprotocol beschrijft de stappen die de aanspreekpersoon integriteit (API) kan zetten wanneer er een melding, onthulling of vaststelling is van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Een handelingsprotocol maakt deel uit van een transparant reactiebeleid en biedt een houvast voor de club-API.

Het is echter geen vaststaand scenario. De club API zal steeds beslissingen moeten nemen in functie van de ernst en aard van de situatie en dit in overleg met de clubbestuurders, federatie-API en eventueel experts buiten de club.

Hoe te handelen bij een melding van incident (een vermoeden, onthulling of vaststelling)?

Stappen	GROEN	GEEL	ROOD	ZWART
Fase 0	Melding, onthulling, vaststelling			
Fase 1	In kaart brengen van situatie			
Fase 2	Inschatten van ernst van situatie & advies			
Fase 3	Uitvoeren advies			
	Interne opvolging			
			Hulpverlening tuchtregeling	
			Politie/justitie	
Fase 4		Nazorg en evaluatie		
Fase 5		Beleid en verbeteracties		

Fase 0: Melding, onthulling, vaststelling

Bij de melding van een incident, zowel bij een vermoeden, onthulling als vaststelling, is het van belang zorgvuldig in kaart te brengen:

1. Wat de inhoud van de klacht of melding is;
2. Hoe deze gegevens bij de API terecht zijn gekomen. De informatie kan rechtstreeks bij de club API komen van één van de leden (of familie, of/en via het clubbestuur e.a.).
Afhankelijk van hoe deze informatie gedeeld wordt, kan het nodig zijn extra informatie in te winnen, om de melding verder in kaart te brengen;

3. Wie is de melder? Vaak is de melder niet het slachtoffer of een rechtstreeks betrokkene, maar een derde. Soms is de 'melder' ook geen rechtstreeks getuige van het voorval, maar werd hij/zij door een betrokkene op de hoogte gebracht.

Er kan dus heel wat ruis op de communicatie zitten. Indien de melder wel een rechtstreeks betrokkene is:

- a. Check alvast wat de betrokkene van jou verwacht en hou steeds rekening met de wens van het slachtoffer;
- b. Leg op voorhand jouw rol als API uit en hoe je zal omgaan met deze melding (discretieplicht, maar indien het over strafbare feiten gaat, leg je uit dat je dit moet melden (schuldig verzuim).

Fase 1: In kaart brengen van situatie

In deze fase moet de club API alles zorgvuldig in kaart brengen:

- Wie zijn de betrokkenen: mogelijke slachtoffer(s), mogelijke pleger(s), mogelijke andere betrokkenen (getuigen bijvoorbeeld)?
- Wat is bekend over de feiten? Wat is nog niet bekend? Wat is nog niet duidelijk?
- Wat zijn de bronnen: hoe zijn we de feiten te weten gekomen, waarop is het vermoeden gebaseerd? Wat is er concreet gezien en/of gehoord?
- Welke belangrijke informatie (om in te schatten waarover het gaat) ontbreekt nog?

Meestal is bijkomende informatie nodig, en zal de API de verschillende personen contacteren om zo de situatie helder in kaart te brengen.

Fase 2: Inschatten van de ernst van de situatie & advies

Probeer de ernst van de feiten in te schatten. Divers intern of extern overleg kan je hierbij helpen. Wanneer het duidelijk gaat over een groene of gele vlag (geen of licht seksueel grensoverschrijdend gedrag) is dit niet steeds nodig. Bij ernstigere feiten is het zeker noodzakelijk om een vorm van overleg te plannen. Handel nooit alleen.

Intern overleg:

- De club API kan een vorm van collegiaal overleg houden met een aantal bestuurders/ medewerkers die mee kunnen helpen bij het maken van een inschatting (indien aanwezig, met de ethische commissie/werkgroep);
- Organiseer dit gesprek snel en gebruik de elementen uit het inschattingsgesprek;
- Je kan gebruik maken van het Vlaggensysteem om de ernst te beoordelen;
- Ook de wettelijke bepalingen (bv. tuchtreglement) en de 'gedragscode van je club' (bv. clubreglement) kunnen helpen bij het maken van een inschatting.

Extern advies:

- De club API kan zeker ook terecht bij de federatie API voor advies (inschatting, advies naar doorverwijzing/opvolging);
- Daarnaast is het ook mogelijk om de volgende instanties te contacteren:
  - 1712;
  - Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (minderjarigen);
  - Centrum Algemeen Welzijnswerk (volwassenen);

- ICES.
- Meer info hierover? Zie de wegwijzer.

Advies formuleren:

- Hou bij je advies rekening met de verwachtingen van de betrokkenen;
- Ga na wat er intern moet gebeuren (korte/lange termijn), naar welke doelgroepen er gecommuniceerd moet worden en/of het nodig is om door te verwijzen naar hulpverlening, politie/justitie of tuchtrecht;
- Als het gaat over eerder lichte feiten (groene/gele vlag) zal vaak een interne opvolging volstaan (federatie API of andere klachtenbehandelaar). Voor de reactiewijzen korte en lange termijn kan men zich baseren op het vlaggensysteem;
- Bij rode en zwarte vlag kan men zich voor de interne opvolging ook baseren op de reactiewijzen per vlag, en doorverwijzen naar hulpverlening en/of politie/justitie en/of tuchtrecht van de federatie (Vlaamse Sporttribunaal).

GROENE VLAG	GELE VLAG	RODE VLAG	ZWARTE VLAG
	Interne opvolging: <ul style="list-style-type: none"> • Reactie korte termijn + afspraken • Aandacht voor veilige context en toezicht 		
		Externe opvolging: <ul style="list-style-type: none"> • Doorverwijzing hulpverlening • Tuchtregeling 	
		Aangifte: <ul style="list-style-type: none"> • Doorverwijzing justitie & andere maatregelen 	

Communicatie:

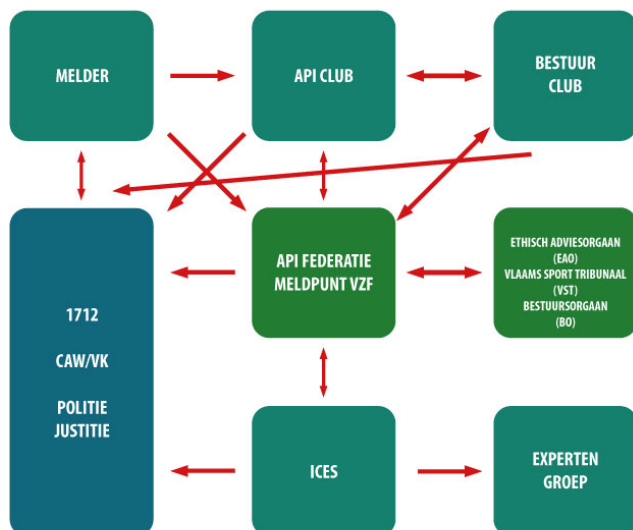
- Zorg voor een terugkoppeling binnen je club;
- Spreek goed af over de terugkoppeling naar de betrokkenen en de melder;
- Let op dat de privacy van betrokkenen niet geschaad wordt (discretieplicht), wees je bewust van je rol als API m.b.t. schuldig verzuim en meldplicht.

Registratie:

Advies best op nemen in een verslag (let op: vertrouwelijke informatie en discretieplicht), gebruik hierbij het rapporteringsdocument aangeboden door de zwemfed.

Fase 3: uitvoeren van het advies

Voor het uitvoeren van het advies is de regie in handen van de club API en/of clubbestuur. Op vraag van de club API en clubbestuur kan de federatie API deeltaken opnemen.

Er moet case per case (volgens de ernst -> geel - rood) bekeken worden wie de verantwoordelijkheid neemt (club/ federatie/ extern).

Stappen	GROEN	GEEL	ROOD	ZWART
Interne opvolging	Informereren, normaliseren	(Pedagogisch) reageren Afspraken maken coaching	(Pedagogisch) reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg	(Pedagogisch) reageren Afspraken maken Toezicht en veiligheid garanderen Opvang betrokkenen Herstelbemiddeling Nazorg Sancties
Doorverwijzen hulpverlening en bemiddeling			Opvang slachtoffers Opvang plegers Opvang andere betrokkenen Bemiddeling (club/federatie)	
Tuchtregeling			Doorverwijzen Vlaamse Sporttribunaal Opvolgen besluiten	

Politie/justitie			Aangifte bij politie door slachtoffer Aangifte door Club API Aangifte door derde
-------------------------	--	--	--

Regie en verantwoordelijkheid:

- De regie is in handen van het bestuur, die ook de verantwoordelijkheid neemt;
- Als API start kan je een 'tuchtprocedure' opstarten in samenwerking met de federatie API

Interne opvolging:

- Bij groene en gele vlag kan de federatie API adviseren hoe er Pedagogisch kan gereageerd worden t.a.v. alle betrokkenen. Ook inzetten op het verduidelijken of herformuleren van afspraken, en/of coaching van de club, is een mogelijke actie;
- Bij een rode en zwarte vlag kan het van belang zijn om na te gaan hoe de veiligheid van betrokkenen kan verbeterd worden en hoe toezicht kan geoptimaliseerd worden;
- Vaak moet er ook aandacht gegeven worden aan de opvang en nazorg van en voor alle betrokkenen in een incident. In sommige gevallen kan het nodig zijn om te werken naar herstel;
- Bij een zwarte vlag is het nodig na te denken over de toepassing van sancties of tuchtmaatregelen zoals die in het tuchtrecht zijn opgenomen door de klachtenbehandelaars van de federatie tot nadere uitspraak van het Vlaams Sporttribunaal;
- Crisismanagement;
- Communicatie.

Hulpverlening:

- Bij rode en zwarte vlag spreken we over slachtoffers en eventueel ook plegers, en doorverwijzing naar de hulpverlening of professionele bemiddeling zal nodig zijn;
- Daarmee stopt de verantwoordelijkheid van het clubbestuur of de club API niet, want ook na de doorverwijzing zal er verdere opvolging en herstel nodig zijn.

Politie/Justitie:

- API kan betrokkenen informeren over de mogelijkheid om klacht in te dienen bij de politie/justitie. Het gaat in dit geval over strafbare feiten;
- Er zijn verschillende mogelijkheden om een strafrechtelijke procedure op te starten. Men kan zich:
  - Burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter, of
  - Een strafklacht neerleggen bij het parket, of
  - Een aangifte doen bij de politiediensten.
- Na het opstarten van de procedure kan een onderzoek worden geopend:
  - Een opsporingsonderzoek
  - Een gerechtelijk onderzoek
- Hierop kan een zitting voor de bevoegde rechtbank volgen, of een seponering of buitenvervolgstelling;
- Een vonnis;
- Mogelijks een beroepsprocedure.

Fase 4: Nazorg en evaluatie

In de nasleep van een incident is er vaak weinig aandacht voor de beleving en de gevolgen daarvan voor alle betrokkenen. Meestal hebben betrokkenen behoefte aan meer en betere nazorg. De transparantie over hoe het incident is opgevolgd, zorgt voor een gevoel van veiligheid en vertrouwen in de organisatie:

- Organiseer op korte termijn een nazorggesprek met betrokkenen. Meestal is het goed kort na de incidenten mensen de kans en de ruimte te geven om ervaringen te bespreken. Herhaal indien nodig of volgens afspraak;
- Heb ook aandacht voor de communicatie naar een bredere groep personen;

- Maak afspraken rond de terugkoppeling naar het clubbestuur na het uitvoeren van de stappen van het advies;
- Het incident wordt afgesloten met alle rechtstreeks betrokkenen, er is informatie over welke stappen zijn gezet, en welke nog zullen worden uitgevoerd;
- Het kan belangrijk zijn de gevolgen in kaart brengen (anoniem verslag).

Evaluatie van het proces bij alle betrokkenen kan waardevolle informatie geven over hoe de behandeling vanuit de club werd ervaren, en waar eventueel verbeterpunten zitten voor het beleid:

- Zijn mensen tevreden over hoe het incident werd opgevolgd?
- Verliep de communicatie goed?
- Wat liep goed en wat kon anders?

Fase 5: Verbeteracties in het beleid

In veel gevallen is een incident een uitnodiging om kritisch naar het eigen beleid en de praktijk te kijken. Moeten er zaken worden aangepakt, zijn afspraken onduidelijk, is er te veel ruimte voor interpretatie, hoe wordt het toezicht uitgevoerd, zijn alle begeleiders vertrouwd met de basisafspraken enzovoort.

Maak tijd om een reflectie te maken en een paar verbeteracties voor te stellen en uit te voeren zoals gedragscodes aanpassen/ander plan aanwerving trainers, lesgevers/reactief beleid / een preventieve sensibiliseringscampagne.